

регуляції функції теломер. Ці когнітивні порушення можна розглядати як прояви прискореного радіаційного старіння головного мозку.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ РАДІАЦІЙНОЇ ЗАГРОЗИ

К. М. Логановський, М. В. Гресько

ДУ "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України", Київ

Аварії на атомній електростанції у Фукусімі (Японія) та загроза ядерного тероризму на Сході України з новою силою підняли питання щодо сприйняття радіаційної загрози. Відсутність сенсорного сприйняття радіаційної загрози створює когнітивний дисонанс у постраждалих в результаті ядерних інцидентів та призводить до розвитку дезадаптаційних реакцій. Знання особистісних маркерів сприйняття радіаційної загрози дозволить: прогнозувати можливі «психічні травми», оптимізувати експертну оцінку постраждалих та розширити критерії профвідбору.

Мета — визначити індивідуально-типологічні маркери гіпертрофованого сприйняття радіаційного ризику.

Матеріали і методи. Оцінку сприйняття радіаційного ризику проводили за допомогою модифікованого соціально-психологічного опитувальника (Joint Study Project, 1993). Аналіз профілю особистості постраждалих здійснювали двічі: до аварії (ретроспективно) та на момент обстеження за допомогою методики діагностики характерологічних особливостей особистості Г. Шмишека — К. Леонгарда та особистісного опитувальника Г. Айзенка (Eysenck Personality Questionnaire). Обстежено 107 учасників ліквідації наслідків аварії (УЛНА) на Чорнобильській АЕС (ЧАЕС), середній вік яких на момент обстеження склав ($M \pm SD$) $54,1 \pm 4,1$ року, а на момент аварії — $26,7 \pm 4,5$ року; середні радіаційні дози становили $142,7 \pm 110,8$ мЗв.

Результати. Серед УЛНА 66,36 % (1-ша група) мали гіпертрофоване сприйняття радіаційної загрози і лише 26,17 % (2-га група) адекватно сприймали радіаційну загрозу. Профіль особистості в 1-й групі став більш високорозташованим з ознаками акцентуації за шкалами застрягання, емотивності, педантичності, циклотимності, збудливості та дистимності, в той час як у доаварійний період було відзначено ознаки акцентуації лише за шкалами гіпертимності, застрягання та емотивності. У 2-й групі ознаки акцентуації виявлено за шкалами застрягання, емотивності та дистимності (у доаварійний період — гіпертимності, застрягання та емотивності відповідно). У 1-й групі рівень педантичності, циклотимності та збудливості був достовірно ($p < 0,001$) вищим, ніж у 2-й. В обох групах достовірно знизився рівень екстраверсії та підвищився рівень нейротизму ($p < 0,001$). Однак у 1-й групі в доаварійний період достовірно вищим був рівень екстраверсії ($p < 0,01$), а в 1-й — достовірно вищий ($p < 0,001$) рівень нейротизму.

Висновок. Отримані дані свідчать про наявність в УЛНА тривалого психологічного стресу, зумовленого гіперболізацією сприйняття радіаційної загрози. Для УЛНА характерні соціальна пасивність, емоційна лабільність, інертність психічних процесів і дезадаптованість. Особистісними маркерами сприйняття радіаційної загрози є наявність екстравертованої спрямованості особистості, застрягаючої та емотивної акцентуації, педантичних, циклотимних та збудливих рис особистості.

РОЛЬ ОЦІНКИ ПРЕМОРБІДНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ВЕРИФІКАЦІЇ НЕЙРОКОГНІТИВНОГО ДЕФІЦИТУ В УЧАСНИКІВ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС

К. М. Логановський, К. В. Куц

ДУ "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України", Київ

Мета — оцінка нейрокогнітивного дефіциту при хронічній цереброваскулярній патології в учасників ліквідації наслідків аварії (УЛНА) на Чорнобильській АЕС (ЧАЕС) та в осіб групи порівняння з використанням шкали інтелекту для дорослих Д. Векслера та розрахунком преморбідного інтелекту за моделлю В. Gao.